

# Ansiokasta orkesterihistoriaa

Nuppu Koivisto

Kimmo Korhonen: *Sävelten aika: Turun Soitannollinen Seura ja Turun filharmoninen orkesteri 1790–2015* (Helsinki: Siltala 2015)

Tietokirjailija Kimmo Korhosen hiljattain ilmestynyt teos *Sävelten aika: Turun Soitannollinen Seura ja Turun filharmoninen orkesteri 1790–2015* (Helsinki: Siltala 2015) on monella tavalla kulttuuriteko. Tutkimus tarjoilee lukijalleen tietävästi ensimmäisen yleisesityksen Turun orkesterihistoriasta Aurora-seuran ajoista nykypäivään. Korhosen ote on laaja, monipuolinen ja kunnianhimoinen: teos esittelee urbaania orkesterimusiisoinnin perinnettä taloushallinnosta ohjelmistovalintoihin.

Teoksen keskeiseksi argumentiksi muodostuu ajatus Turun orkesteritoiminnan jatkuvuudesta, jota Korhonen painottaa musisoinnin lyhyistä katkoksisista huolimatta. Avainsana on yhteisöllisyys: kirjoittaja pyrkii tuomaan esille niin soittajien, yleisön kuin turkulaisten säveltäjienkin näkökulmia orkesteritoimintaan. Asetelma on sosiaalishistoriallisesti mielenkiintoinen ja eriyttää teosta raikkaalla tavalla orkesterihistoriografian helmasynnistä, puisevasta historiikkimaisuudesta. Paradoksaalisesti voisi tosin todeta, että kirjan virkistävintä tutkimuksellista antia tarjoavat juuri 1850-luvun kaltaisiin murroskausiin keskittyvät osiot, jotka ovat aiemmin jääneet suhteellisen vähälle huomiolle. Tämän Korhonen tuo itsekin esille kirjan alkumetreillä.

Vaikka kyseessä on laajalle lukijakunnalle tarkoitettu tietokirja, muutamat sen tutkimuksellisista valinnoista vaatisivat tarkennuksia. Ensinnäkään Korhonen ei juuri viittaa kansainväliseen musiikin historiankirjoitukseen, mikä olisi ollut ainakin alaviitetasolla paikallaan. William Weberin ja Walter Salmenin kaltaiset merkittävät orkesteri- ja konserttikulttuurin historiantutkijat olisivat ansainneet tulla vähintään mainituiksi kirjallisuusluettelossa. Popularisoidussa tutkimuksessa ei toki ole tarkoituksenmukaista keskittyä teoreettiseen hiusten halkomiseen, mutta tietoisuus alan merkittävistä linjauksista olisi tärkeää tuoda näkyvästi esille.

Toinen ongelmallinen kysymys koskee Korhosen tekstin suhdetta metodologiseen nationalismiin. Kirjoittaja tosin painottaa ansiokkaasti Itämeren alueen merkitystä sekä Suomen musiikkielämän kansainvälistä luonnetta esimerkiksi 1800-luvun osalta. Lisäksi rajaus yksittäisen kaupungin kontekstiin siirtää jo itsessään painopisteen pois kansallisesta katseesta. Silti Korhonen käyttää 1900-luvun taitteen venäläistämistoimenpiteistä systemaattisesti termiä ”sortokausi”, joka kalskahtaa historiantutkimuksellisesti kovin vanhentuneelta. Ilmeisesti valinta on ollut harkittu, sillä kirjoittaja ilmoittaa olevansa tietoinen myös vaih-

toehtoisesta vähemmän latautuneesta terminologiasta. Päätös olisi ollut syytä perustella lukijalle huolellisesti: nyt se jää epämääräisen maininnan tasolle.

Sen sijaan lähdeytön osalta Korhosen teos on ansiokas. Kirjoittaja on käynyt aineiston läpi perusteellisesti ja yksityiskohtaisesti, mistä kertovat ennen kaikkea hänen kokoamansa tarkat tilastolliset analyysit. Ajoittain tekstissä esiintyvät nimiluettelot ja taulukot herättävät kysymyksen, olisiko dataa ollut mahdollista koota osittain kirjan loppuun liitteiksi. Toisaalta Korhosen kieli ja kerronta ovat niin sujuvia, että lukijan mielenkiinto pysyy yllä joka tapauksessa. Eryyisen laadukasta populaarihistoriaa edustaa teoksen alun fiktiivinen kuvaus, jollaista kirjoittaja olisi voinut hyödyntää rohkeamminkin.

Lukukokemuksen kannalta vähäinen seikka ei myöskään ole kirjan tyylikäs visuaalinen ilme, jossa Sibelius-museon ja muiden Turun arkistojen aineistoja on hyödynnetty hedelmällisesti. Kirjan alkupuolella merkittävän osan kuvamateriaalista tosin muodostavat tunnettujen säveltäjämuotokuvien kopiot, joiden määrää olisi voinut supistaa vaihtelevuuden nimissä. Toisaalta ratkaisu on ymmärrettävä, kun otetaan huomioon 1800-luvun arkistomateriaalin suhteellinen vähäisyys myöhempisiin ajanjaksoihin verrattuna.

Kokonaisuutena Korhosen tutkimus on joka tapauksessa tärkeä panos Suomen orkestereiden historiankirjoitukseen. Detaljoitun ja perusteellisen arkistotoanalyysinsä ansiosta kirja tarjoaa hedelmällistä aineistoa tulevaisuuden musiikkihistorioitsijoille. Eryyisen ilahduttavaa on, että kirjoittaja esittelee ajoittain välähdyksiä sellaisista tutkimuksellisesti marginalisoituneista ilmiöistä kuin naisten osuudesta orkesteritoimintaan tai soittajien poliittisesta liikehännästä. Orkesterihan on aina jäsentensä summa, ei kasvoton jättiläiskone, ja tämä tosiasia tulee teoksessa mainiosti esille.

*FM Nuppu Koivisto (nuppu.koivisto@helsinki.fi) valmistelee Helsingin yliopiston Euroopan historian oppiaineessa väitöskirjaa työotsikolla ”’Suloisia impiä’ vai ’tappain turmelijoita’? – Naisorkesterit Suomessa 1870–1918”.*